

Xestia c-nigrum (Linnaeus 1758)
zwarte-c-uil

Normaal vang ik tussen de 60 en 400 c-nigrums per jaar. Maar dit jaar heb ik tussen 19 mei en 27 september **725** vlinders in de lichtval gehad, dus 2009 was een heel goed jaar voor de *Xestia c-nigrum*.

Distelvlinderinvasie in 2009 John Boosman

Vanaf half mei tot begin juni 2009 werden niet alleen in Nederland, maar in heel Europa, massaal distelvlinders gezien. De voorjaarspopulatie werd geschat tussen de 10 en 50 miljoen. Volgens de Vlinderstichting betrof het waarschijnlijk een invasie uit het Marokkaanse Atlasgebergte. De omstandigheden waren in Noord-Afrika dit voorjaar zodanig (zware regenval en de sterke plantengroei die daarop volgt) dat de meeste distelvlinders naar het noorden trokken. Op miraculeuze wijze komen de vlinders die zullen gaan trekken allemaal op hetzelfde moment uit hun pop en beginnen direct met de trektocht zonder te paren.

Talrijker dan ooit staken ze met een stevige zuidenwind de Middellandse Zee over om dagen later, op 19 en 20 mei, ons land te bereiken. Een vaste trekroute volgen ze niet, want ze zijn overgeleverd aan de windrichting van hogere luchtstromingen. Zo'n trektocht gaat de vlinder niet in de koude kleren zitten. De kleuren van zijn mantel zijn geheel verschoten en aan de rafelige vleugels is te zien dat hij "op zijn tandvlees" ons land heeft weten te bereiken. Bij aankomst moet hij een geschikt territorium vinden en onmiddellijk op zoek gaan naar een partner. Na een wervelende dans vindt de paring plaats. Aangezien het leven van de distelvlinder (volgens Bink) slecht 25-60 dagen telt, was dat ook gelijk de laatste dans. Het vrouwtje zet de eitjes afzonderlijk af, meestal op de bovenzijde van bladeren van akkerdistels die in de volle zon groeien. Maar ook op de gewone klit en grote brandnetel worden wel eitjes afgezet. Vanaf half juli tot eind augustus waren bij mij in de tuin de nakomelingen van deze trekvlinder massaal op nectarplanten als koninginnekruid te vinden (49 exemplaren), echter niet op rottend fruit.

Ter vergelijking de verhouding van deze vlindersoort in voorjaar/zomer in mijn tuin over de afgelopen jaren:

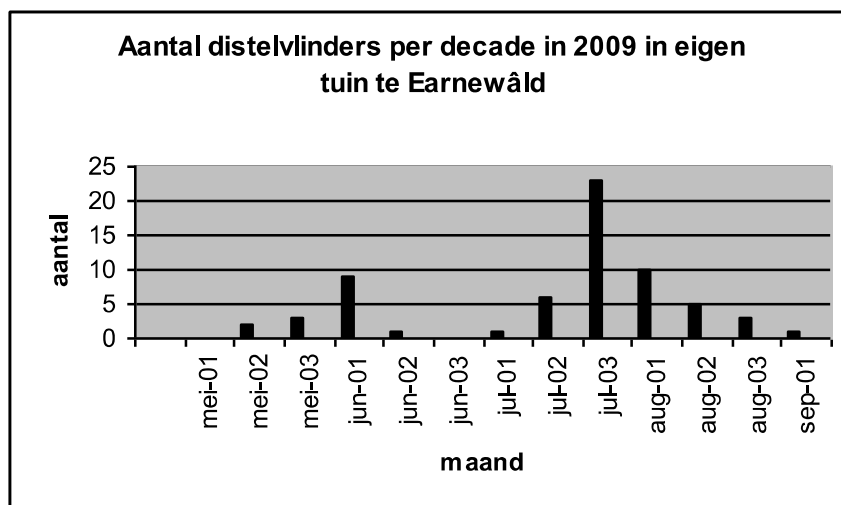
in 1999 0/5, in 2000 0/8, in 2005 0/0, in 2006 0/6, in 2007 1/5, in 2008 0/1, in 2009 15/49. Zie grafiek 1

Vóór ons huis, in het "Pettebosk" dat een onderdeel is van de Alde Feanen bij Earnewâld, vond ik op 24 september aan de onderzijde van het blad van akkerdistels zo'n 30 ingesponnen rupsen van deze vlinder op een oppervlakte van 10m x 40m. Dit is de 2^e generatie!. Ik ben benieuwd hoeveel vlinders we daarvan nog zullen zien. En als we een niet al te koude winter krijgen, zal dan de eerste distelvlinder hier overwinteren?

Volgens de Vlinderstichting leeft hij in dit spinsel van de bladeren. Alleen de hardste nerven blijven intact. Als er meerdere rupsen op dezelfde plant leven, wordt de hele plant kaalgevreten. Zijn er teveel rupsen dan verhongert een deel. Na de laatste vervelling leeft de rups open en bloot op de waardplant. De verpopping vindt plaats in een los spinsel van bladeren, meestal op een plant in de buurt van de waardplant. Tot nu toe vond ik slechts 1 plant met 3 rupsen erop.

De nieuwe generatie is mooi helder gekleurd. Slechts een klein gedeelte van de in Nederland geboren generatie zal de terugtocht naar Afrika maken.

Volgens de Vlinderstichting worden in Nederland slechts weinig trekkende vlinders waargenomen. Zo vlogen in 1996 271 vlinders binnen twee uur langs de Hondsbossche Zeewering in zuidelijke richting. Vermoedelijk was de soort vroeger zeldzamer dan nu.

Grafiek 1.

Na de piek in juni duurde het landelijk 7 weken voordat de vervolgeneratie in juli piekte. Bij mij was dat na 8 weken het geval.

Aberratie distelvlinder en kleine vos waargenomen in 2009 Gerrit Tuinstra

Wie zich bezig houdt met vlinders heeft ongetwijfeld wel eens gehoord van de term “aberratie”. Maar wat betekent aberratie nou eigenlijk? Heel letterlijk betekent het afwijking. Zoek maar eens op in een woordenboek of encyclopedie. De term wordt niet alleen in de entomologie gebruikt, maar ook op diverse andere terreinen, bv. onder medici of in de natuurkunde. Zo worden afwijkingen in beelden, veroorzaakt door lenzen, ook aberraties genoemd. Bij het zoeken naar de juiste betekenis van het woord aberratie in de vlinderwereld, kwam ik terecht op de website British Butterflies and other Wildlife. Hier wordt de term aberratie als volgt beschreven: een aberratie is een variatie in het vleugelpatroon van een vlindersoort, die op bepaalde punten afwijkt van het normale patroon van die vlindersoort. Tevens wordt hier beschreven dat aberraties normaal gesproken erg zeldzaam zijn, maar dat sommige aberraties zich toch wat regelmatig voordoen.